

Iris Hanika: *Das Eigentliche*

Droschl, Graz 2010

Tschechisch

To podstatné. Dauphin, Praha 2013

von Marta Eich.

Leseprobe:

Někdy vzpomínal, jak dříve v přeplněném vlaku metra vždycky myslel na to, že vlaky vypravené do koncentračních a vyhlazovacích táborů byly ještě napěchovanější než ten, v němž se zrovna nacházel, a na stěnách vagonů nebyly připevněné ani lavice. Na tohle srovnání ho přivedla Graziela, když mu vyprávěla, že existuje tenhle skok ze všedního dne do minulosti, z metra do Osvětmi, v americkém filmu *Zastavárník* (*The Pawnbroker*, 1964, režie Sidney Lumet), a že prý jí nejde z hlavy. Ovšem, dodala, cítí odpor sama k sobě, a to ze dvou důvodů: Na jedné straně jí přijde domýšlivé svoji naskrz pohodlnou

a v každém ohledu člověka důstojnou vnější životní situaci jakýmkoli způsobem srovnávat se situací těch, kteří byli civilizací opuštěni, »domýšlivé« jí ale nepříjde jako vhodné slovo, protože je příliš slabé, »nabubřené«, řekla, by bylo možná vhodnější, i »hybris« by se v téhle souvislosti dalo použít, ale i to prý je moc slabé, všechno moc slabé, příliš slabé... oplzlé je to, to je ten správný výraz: že prý si ale může dopřát ten luxus pátrat po správném výrazu, že na to má čas a múzu, že má na přemýšlení čas, prostor i rozum, a to prý její odpor ještě zesiluje a je pro něj tím druhým důvodem. Jemu tehdy připadalo, že výraz »oplzlé« je již příliš otřepaný. »Frvolní« se mu v téhle souvislosti zamlouvalo mnohem víc. Ale to neřekl, jen dál naslouchal Grazielle, která dále rozebírala, že tento film ke všemu nepojednává o někom jako ona, vnučce pachatele (ačkoli, jak dobře věděl, protože to již podrobně probírali, nebyli v její rodině žádní praví pachatelé, dokonce ani členové strany, jen dědeček, který nanejvýš jako voják, když se to vezme moc přísně, by mohl být označován za přívržence, a který coby dvaadvacetiletý důstojník a rotmistr 6. armády Stalingrad vyvázl jen tím, že krátce před dosažením města, poté co dobyl letiště v Rostovu, utrpěl těžké zranění hlavy, čímž dostal takzvaný »heimatschuss«, na jehož základě směl z bojového území odletět do lazaretu v Maďarsku a po svém uzdravení být zproštěn vojenské služby [po dobytí zmíněného Rostova byla při hromadném zastřelení zavražděna Sabina Spielreinová spolu s oběma svými dcerami; Grazielin dědeček sice nepatřil k jednotkám nasazení, střílení se neúčastnil, ale spolupodílel se na dobývání města, a tím vytvořil předpoklad pro zavraždění Sabiny Spielreinové; i to dlouho a obšírně rozebírali, jak se s tím člověk má vypořádat, jestli se to dá vydržet]), film *Zastavárník* tedy pojednával o zcela jiné postavě, totiž o někom (Sol Nazermann, jehož ztvárnil Rod Steiger [vedle Laurence Oliviera ve filmu *Othello*, Oskara Wermera ve filmu *Lod' bláznů*, Richarda Burtona ve snímku *Špión, který přišel z chladu* a Lee Marwina v *Dívce ze Západu* byl za tuto roli v roce 1966 nominován na Oscara za nejlepší herecký výkon v hlavní roli, poslední z nich vyhrál]), koho právem sužuje vina z přežití. Je prý to pouze scéna z filmu, na co teď nemůže zapomenout a co jí při každé cestě v namačkaném voze metra přijde okamžitě na mysl.

Tímto vyprávěním přivedla na daný obraz i jeho. Svého času si film *Zastavárník* vypůjčil z mediatéky divadelní vědy a ještě jednou si ho pustil na ústavním videorekordéru. Poté mu v přeplněném metru bývalo velice nevolno.

Když si na to teď vzpomněl, tak zjišťoval, že se tato nevolnost sice vytratila, on se za to však nestydí. Dříve by se byl skutečně styděl, že se nestydí.

Teď už ne.

Teď už mohl jezdit v přeplněných vozech metra a myslet na transporty, a přesto se necítit ještě tísnivěji, než jak se již beztoho cítil. Mohl se dívat na břízy, aniž by myslel na Březinku, aniž by si přitom připadal bezcitný.

Dříve se takovéto bezcitnosti velice bál a pořád se před ní měl na pozoru. Neustále svoji citlivost pozoroval a zkoumal, a žádná možnost vzpomínky mu nezůstala skryta.

[...]